

Oahpahas-
direktoráhtta

Buorre SAÁO-fálaldat buot mánáide! Dat lea rámma-plána ulbmil, ja dainna don barggat juohke beavvi SAÁO:s. Giitu go oahpásmuvat rámma-plánii. Don gávnnat filmmaid, artihkkaliid ja eará doarjjamateriálaid udir.no/sfo siidduin.

SAÁO rámma-plána lea lánkaásahus, ja dat gusto borgemánu 1.b. 2021 rájes.

SAÁO rámma- plána

SISDOALLU

1. Skuvlaastoáiggeortnega rámma-plána birra	2
2. Skuvlaastoáiggeortnega árvovuoddu	6
3. Skuvlaastoáiggeortnega sisdoallu	12
4. Fátmmasteaddji skuvlaastoáiggeortnet	18
5. Ovttasbargu skuvlaastoáiggeortnegis	22
6. Kvalitehtaovddideapmi	26

Skuvlaastoáiggeortnega rámmaplána birra

Dát rámmaplána guoská skuvlaastoáiggeortnega (SAÁO) bargui. SAÁO galgá láchčit dili stoahkamii, kultur- ja astoáiggedoaimmaide mánáid agi, doaimmadási ja beroštumiid vuodul, ja fuolahit ja bearráigeahččat mánáid. Dán cealká oahpahusláhka § 13-7.

Rámmaplánas lea láhkaásahus-stáhtus oahpahuslága § 13-7 vuodul ja guoská skuvlaastoáiggeortnegiidda maid dát mearrádus fátmasta. Gielddas dahje das gean gieldda geavaha deavdit iežas geatnegasvuohta oahpahuslága § 13-7 mielde, lea ovddasvástádus dasa ahte SAÁO jođihuvvo gustovaš njuolggadusaid mielde.

Rámmaplána addá vejolašvuođaid báikkálaš variašuvnnaide, vuoruhemiide ja plánaide. Sihkkarastin dihtii oppalaš perspektiivva mánáid bajásšaddamii ja ovdánahttimii, de berrejit SAÁO ja skuvla ovttasbargat bures. Go SAÁO lea čadnon skuvllaide, de lea dábálaččat rektor doaimma jođiheaddji, gč. oahpahuslága § 13-7. Rektor sáhtta delegeret bargguid olbmui geas lea ovddasvástádus SAÁO beaivválaš doaimmas.

Oahpahuslága kapihtal 9 A ohppiid skuvlabirrasa birra guoská maiddá SAÁO:i, earret daid spiehkastemiid mat čuvvot § 9 A-1. Kapihtal 9 A máinnaša rievtti oadjebas ja buori fysalaš ja psykososiála birrasii SAÁO:s ja bidjá ovddasvástádusa mánáid oadjebasvuodas ollesolbmuide. Maiddá SAÁO bargit gullet geatnegasvuhtii dieđihit mánáidsuodjalussii, gč.

2.

Skuvlaastoáigge- ortnega árvovuodđu

2.1. SAÁO árvovuoddu váldoosit

SAÁO galgá hukset iežas praksisa vuodđoárvvuide mat leat oktasaččat mánáidgárddi ja oahpahusa ulbmilparagrafain. Árvovuoddu galgá gaskkustit ja praktiseret buot osiin SAÁO barggus, ja dat galgá vuhttot sisdoalus ja bargovugiin.

2.2. Mánnávuoda iešárvu

Mánnávuodas lea iešárvu, ja SAÁO galgá, ovttas ja ovttasráđiid ruovttuin, fuolahit mánáid fuolahus- ja bearráigeahččodárbbu, seammás go addojuvvojit olu vejolašvuodat jierpmálaš astoáigái ja stoahkamii. SAÁO galgá váikkuhit loaktimii ja illui iešválljen stohkosiin ja láchččojuvvon doaimmain, ja addit vejolašvuodaid vuoinjastit. Máná buoremus galgá álo leat vuodđoášši. Mánáin lea riekti mitalit beliid birra mat gusket alcceseaset, ja mánáid oaivilat galget deattuhuvvot agi ja láddama olis. SAÁO galgá váikkuhit mánáid máhtestuvvamii ja iešárvvu dovdamii.

2.3. Oadjebasvuolta, fuolahus ja loaktin

SAÁO galgá fuolahit ja dustet mánáid dárbbu fuolahussii, oadjebasvuhtii, loaktimii, gullevasvuhtii ja dohkkeheapmái. Fuolahus lea eaktun mánáid oadjebasvuhtii ja loaktimii ja empatiija ovdánahttimii. SAÁO:s galgá ovttaskas mánná oidnojuvvot ja oažžut doarjaga ovdánahttit empatiija ja čájehit fuolahusa earáide. Mánát galget oažžut sihke fuolahusa ja oažžut vejolašvuoda addit fuolahusa.

SAÁO galgá ovddidit mánáid fysalaš ja psyhkalaš dearvvašvuoda ja váikkuhit dasa ahte sii vásihit ilu ja máhttestuvvama. SAÁO galgá doarjut oadjebas ja buriid gaskavuodaid ovdánahttima gaskal mánáid, gaskal mánáid ja bargiid ja gaskal bargiid ja mánáid váhnemiid. SAÁO galgá ovddidit fátmasteami ja váikkuhit dasa ahte buot mánát ožžot vejolašvuoda ovdánahttit ustivuoda. Mánáid galgá doarjut hálldašit vuostegieđageavvama, hástalusaid ja oahpásnuvvat iežas ja earáid dovduide. Mánát galget beassat sihke lihkadit ja vuoinjastit dan áiggis go leat SAÁO:s.

2.4. Girjáivuohta ja fátmasteapmi

Erohusaid árvvusatnin ja girjáivuoda dohkkeheapmi galgá leat SAÁO barggu vuodđun. Go dohkkeha mánáid iešguđetlágan eavttuid, perspektiivvaid ja vásáhusaid, de sáhtta SAÁO váikkuhit dasa ahte mánát besset ovdánahttit positiivvalaš oainnu alcceseaset ja iežas ja earáid kultuvrii ja vásáhusduogázii. SAÁO galgá láchit dili dasa ahte sámi mánát sáhttet gáhttet ja ovdánahttit iežaset giela ja kultuvrra.

SAÁO galgá hábmejuvvot nu ahte buot mánát ožžot buriid šaddaneavttuid, beroškeahttá mánáid eavttuin ja dárbbuin láchimii, ja váikkuhit dasa ahte buot mánát leat oassin fátmasteaddji searvevuodas.

2.5. Hutkanillu, beroštupmi ja suokkardanhuovva

Go váldá vuolggasaji mánáid hutkanilus, beroštumis ja suokkardanhuovas, de galgá SAÁO addit buriid rámmaid ollislaš ovdánahttimii ja oahppamii. Oahppan SAÁO:s dáhpáhuvvá vuosttažettiin stoahkama, iešválljen doaimmaid ja ovttasdoaimbama bokte eará mánáiguin ja SAÁO bargiiguin. SAÁO galgá dohkkehit ahte stoahkan lea dábálaš láhtten mánáid gaskkas, ja ahte stoahkamis lea iešárvu. SAÁO galgá vuoruhit áiggi ja saji stoahkamii.

SAÁO galgá doarjut mánáid lunddolaš sáhkkiivuoda ja hálu hábmet ja hutkat, beroštit ja suokkardit. SAÁO sisdoallu, bargovuogit ja fysalaš biras galgá doarjut mánáid hálu stoahkat, hábmet, suokkardit ja hálldašit.

2.6. Demokratiija ja searvevuhta

SAÁO galgá ovddidit demokratiija, vuosttaldit buotlágan vealaheami ja hukset iežas doaimma dásseárvvu ja ovttaárvosašvuoda prinsihpa vuodul. SAÁO galgá váikkuhit dasa ahte mánát oidnet ovttaárvosaš servodaga árvvu gos buohkat besset oidnojuvvot ja guldaluvvot.

Mánáid galgá movttiidahttit searvat searvevuhtii. Mánáid galgá veahkehit fátmastit earáid perspektiivvaid, giedahallat digaštallamiid ja árvvusatnit sierramielalašvuoda ja gávdnat oktasaš čovdosiid. Go lea mielde searvevuodas, de mánát besset hárjehallat soabadit earáiguin, muhto maiddá bidjat iežaset rájaid ja ovdanbuktit iežaset dárbbuid.

Mánáin lea riekti mielváikkuheapmái mii lea heivehuvvon iežaset ahkái ja eavttuide, maiddá go galgá hábmet oadjebas ja buori fysalaš ja psykososiála birrasa.

2.7. Guoddevaš ovdáneapmi

Guoddevaš ovdáneapmi fátmasta sosiála, ekonomalaš ja biraslaš beliid oktavuoda. SAÁO galgá doarjut árvvuid, guottuid ja daguid mat ovddidit guoddevaš ovdáneami. SAÁO galgá doarjut mánáid ovdánahttit luondduila ja áimmahuššat iežaset, earáid ja luonddu.

SAÁO galgá movttiidahttit máná reflekteret ja dahkat etihkalaččat ja birasdidolaččat, čájehit solidaritehta ja dahkat bures smihttojuvvon válljejumiid.

3.

Skuvlaastoáiggeortnega sisdoallu

3.1. SAÁO sisdoalu váldoasit

SAÁO galgá láhčit dili stoahkamii, kultur- ja astoáiggedoaimmaide mat leat heivehuvvon mánáide iešguđet agis ja iešguđet doaibmandásiin. SAÁO galgá, sisdoalu ja bargovugiid bokte, láhčit dili buori ovttasdoaimmamii mánnájoavkkuin, ovttaskas mánáid gaskka ja ollesolbmuid ja mánáid gaska. Mánáin galget leat buorit eavttut leat mielde váikkuheamen SAÁO:s.

SAÁO:s galgá leat dearvvašvuodaovddideaddji sisdoallu. Dat gáibida maiddá areála mii sihke heive mánnájoavkku ahká ja eavttuide. SAÁO berre maiddá láhčit dili doaimmaide sihke olgun ja siste. SAÁO galgá váikkuhit mánáid psyhkalaš dearvvašvuhtii go doarju mánáid eallinilu, máhtestuvvama ja iešárvvu vásáhusaid ja positiivvalaš iešgova ja oadjebas identitehta ovdánahttimis. SAÁO sisdoallu galgá doarjut dan ahte buot mánát ožžot vejolašvuoda ovdánahttit ustivuoda.

Go digitála resurssat geavahuvvojit SAÁO:s, de galgá dat dáhpáhuvat jierpmálaš ja dohkálaš láhkai ja nu ahte dat movttiidahtta máná suokkardeaddji, kreatiivvalaš ja hutkás ovttasdoaimmamii. Lea SAÁO ovddasvástáduš bearráigeahččat mánáid sihkarvuoda ja oadjebasvuoda neahtas, ja ahte personsuodjalusjuolggadusat doahttaluvvojit digitála resurssaid geavaheami oktavuodas.

Doaimmat SAÁO:s galget heivehuvvot ovttaskas mánnájovkui. SAÁO galgá fuolahit mánáid beroštumiid ja oahpahit/čájehit ođđa doaimmaid. Lassin dasa ahte ieš láchčá doaimmaid, de sáhtta SAÁO ovttasbargat kulturskuvl-laiguin, báikkálaš servviiguin ja organisašuvnnaiguin čađahit ja organiseret sisdoalu ja doaimmaid. Sisdoalu plánemis galgá SAÁO leat dihtomielalaš dasa ahte doaimmat maiddá sáhttet olgguštit ovttaskas mánáid dahje joavkkuid, ovdamearkka dihtii ekonomijja, erenoamáš heiveheami dárbbu ja gielalaš dahje kultuvrralaš duogáža geažil. SAÁO galgá árvvoštallat mo SAÁO ollislaš fáldadaga sáhttet heivehit nu, ahte lea eanemus lági mielde fátmasteaddji.

SAÁO sáhtta fállat heivehuvvon doaimmaid mat dorjot skuvlla sisdoalu. Lahkoneapmi SAÁO:s galgá dattetge leat eará go skuvllas, nu ahte iešválljen stohkosat ja eará mánáidstivren doaimmat galget erenoamážit deattuhuvvot.

3.2. Stoahkan

Stoahkamis galgá leat stuorra sadji SAÁO:s, ja mánáin galgá leat áigi ja sadji stoahkat juohke beaivvi. Buot mánát galget beassat aktiivvalaččat searvat stohkosii ja vásihit máhtestuvvama. SAÁO galgá láchčit dili nu ja doarjut ahte stoahkan sáhtta addit ustivuodáid, gaskavuodáhuksemiid, giellaovdáneami, imaštallama ja kreativitehta. SAÁO galgá láchčit dili stoahkamii mii beroštahtta ja movttiidahtta mánáid doaimmas ja doaimmaide, ja mat sáhttet váikkuhit mánggabealat ovdáneapmái ja oahppamii. SAÁO doaimmain galgá leat čielga mánáidperspektiiva. SAÁO berre láchčit dili nu, ahte bargo-veahka jámma sáhtta digaštallat ja reflekteret maid stoahkan mearkkaša, ja mo bargit vásttolaš láchččin láhttejit stoahkki mánáiguin.

SAÁO galgá láchčit dili ja movttiidahttit buori stoahkanberrasii buot mánáide. SAÁO galgá láchčit dili nu, ahte mánát geain lea dárbu erenoamáš láchčimii, fátmastuvvojit stoahkamis ja heivehuvvon doaimmain.

3.3. Kultuvra

Kultuvrras galgá leat dehálaš saji SAÁO:s. SAÁO galgá láchčit dili nu, ahte mánát besset searvat iešguđetlágan dáiddalaš ja kultuvrralaš doaimmaide, nugo musihkkii, dánsumii, drámái ja eará hutkás doaimmaide. Kultur-

doaimmaid bokte galgá SAÁO veahkehit mánáid beassat hábmet iežaset ovdanbuktimiid ja oahpásmuvvet iešguđetlágan ovdanbuktinvugiide, vai mánnájoavkku girjáivuohta ovddastuvvo. SAÁO galgá váikkuhit dasa ahte mánát ohppet sámi kultuvrra birra.

3.4. Fysalaš aktivitehta ja lihkananillu

SAÁO galgá leat arena beaivválaš fysalaš aktivitehtaide mat sáhttet ovddidit mánáid lihkananilu ja motorihkalaš ovdáneami. SAÁO galgá láchčit dili nu, ahte buot mánát besset searvat mánggabealat lihkananstohekosiidda ja fysalaš aktivitehtii, ja leat mielde loktemin lihkananhálu. SAÁO berre láchčit dili aktivitehtavugiide mat sáhttet leat mielde loktemin lihkananilu, ja mat čuožžilit stoagadettiin eará mánáiguin. Fysalaš aktivitehta sáhtta maiddá fuolahit organiserejuvvon doaimmaid bokte. Doaimmaid láchčimis ja organiseremis galgá sakka deattuhit stoahkama ja mielváikkuheami.

Fysalaš biras ja rusttegat galget leat ráhkaduvvon ja hábmejuvvon mánáid agi, doaimmandási ja beroštumiid mielde, nu ahte dat ovddidit fysalaš aktiivvalaš stoahkama.

SAÁO berre láchčit dili nu, ahte mánát sáhttet leat olgun muhtun áigge go leat SAÁO:s juohke beaivvi. SAÁO sáhtta árvvoštallat mo guovllut nugo báikkálaš biras, nugo vuovdi, eará luondduguovllut dahje aktivitehtarusttegat, sáhttet geavahuvvot stoahkamis, suokkardeamis ja fysalaš aktivitehtas.

3.5. Biebmu ja borranillu

SAÁO galgá láchčit dili beaivválaš borramiidda mat addet mánáide vuodu ovdánahttit borranilu, searvevuodadovddu ja buriid dearvvašvuodadábiid. Mánát galget oažžut doarvá áiggi ja ráfi boradit dan áiggi go leat SAÁO:s. Borran sáhtta leat niesti dahje biebmu maid SAÁO fállá. Go biebmu guossohuvvo, de berre SAÁO deattuhit dearvvašvuodaovddideaddji biebmodoa-lu ja váldit vuodu Dearvvašvuodadirektoráhta biebmodoallorávagiin ja deattuhit guoddevaš biebmodábiid ja golahusa. SAÁO berre čuovvut borramiid nátionála láidestusaid.

4.

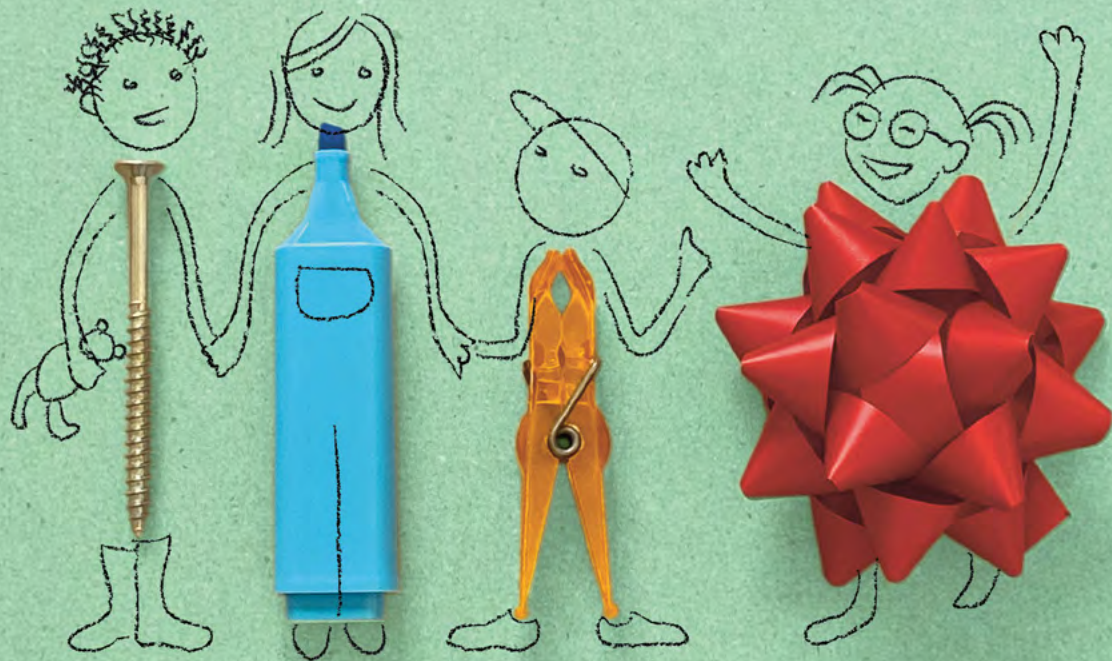
Fátmmasteaddji skuvlaastoáiggeortnet

SAÁO galgá aktiivvalaččat leat mielde hábmemin searvevuođa mas buot mánát sáhttet leat mielde ja dovdat gullelašvuođa dasa. SAÁO galgá váikkuhit dasa ahte mánát vásihit ovttáárvosavuođa, sosiála gullelašvuođa ja sosiála searvevuođa eará mánáiguin ja bargiiguin. Dát eaktuda árvvusatnit erohusaid ja dohkkehít girjáivuođa. Searvevuođa sáhttá vásihit stuorát dahje unnit joavkkuin, ja stoahkamis ja láchčojuvvon doaimmain. Bargoveahka galgá áicat mánáid stoahkama ja doaimmaid, árvvoštallat addo go buot mánáide vejolašvuotta searvat ja mánáid beroštumiid vuodul láchčit dili nu ahte buot mánát sáhttet searvat.

Fálaldat galgá leat mánggabealat ja váldit vuhtii mánnájoavkku ja mánáid agi, ovdáneami ja beroštumiid. Mánáin geain lea dárbu erenoamáš láchčimii, galgá leat fálaldat mii láchčá dili nu, ahte sii maiddái fátmmastuvvojit ja besset searvat stoahkamii, kultuvrii ja doaimmaide seamma láchkai go earát. SAÁO galgá aktiivvalaččat bargat ovddidit universála hábmema, gč. dásseárvo- ja vealahanlága § 19, váikkuhan dihtii mánáid fátmmasteapmái ja gullelašvuhtii searvevuhtii.

SAÁO galgá fuolahit, dohkkehít ja čalmmustahttit girjáivuođa ja láchčit dili nu, ahte iešguđet gielat, ovdanbuktinvuogit ja kultuvrrat sáhttet fátmmastuvvot stohkosiin ja doaimmain. Stoahkanbirrasa hábmemis olgun ja siste galgá SAÁO váldit vuhtii mánnájoavkku girjáivuođa.

Go addá mánáide vejolašvuođaid beassat aktiivvalaččat searvat stoahkamii, kultur- ja astoáiggedoaimmaide ovttas eará mánáiguin, de sáhttá skuvla-astoáiggeortnet váikkuhit dásset sosiála erohusaid.

5.

Ovttasbargu skuvlaastoáiggeortnegis

5.1. Ovttasbarggu váldooasit

Máná buoremusa vuhtiiváldin galgá leat vuodđun go SAÁO ovttasbargá váhnemiiguin, skuvllain, mánáidgárddiin ja eará almmolaš ásahusaiguin.

SAÁO galgá láhčit dili buori dialogii ja ovttasbargui váhnemiiguin. SAÁO galgá muitalit váhnemiidda fáldadaga birra, čielggadit goabbatbeallásaš vuordámušaid ja láhčit dili nu, ahte váhnemat sáhttet leat mielde viidáseappot ovdánahttimin kvalitehta. Gielddas lea ovddasvástádus dasa ahte váhnemat ožžot dieđuid das maid sáhttet vuordit skuvlaastoáiggeortnegis, ja mat ovttasbargoarenat gávdnojit. Gielda galgá maiddáit muitalit váhnemiidda vuoládusortnegiid birra mat gusket SAÁO:i vai váikkuha dasa ahte bearašekonomiija ii hehte mánáid searvamis SAÁO:i.

Gielda galgá fuolahit ahte SAÁO dárbbu mielde váldo mielde ovttasbargui relevánta ásahusaiguin ja bálvalusaiguin, nugo dearvvašvuoda- ja skuvla-dearvvašvuodabálvalus, fástadoavttir, pedagogalaš-psykologalaš bálvalus ja mánáidsuodjalus. Gielda galgá bearráigeahččat ahte bargoveahka dovdá dieđihangeatnegasvuoda mii sis lea mánáidsuodjalussii. SAÁO:s lea dehálaš sajádat sáhttit áicat ja oažžut dieđuid mánáid fuolahus- ja eallindilálašvuodas. SAÁO:s galgá leat dihtomielalaš jurdda dasa ahte mánát sáhttet gillát fuolahusváilli, veahkaválddi ja seksuálalaš veahkaválddi, ja doppe galget diehtit mo dáid sáhtta fuomášit ja eastadit.

6.

Kvalitehtaovddideapmi

6.1. Kvalitehtaovddideami váldoosit

Eaiggát galgá láchčit dili nu, ahte SAÁO:s leat vejolašvuodat plánet ja árvvoštallat doaimma, loktet gelbbolašvuoda ja reflekteret sisdoalu ja bargovugiid birra. Buorre ovttasbargu gaskal SAÁO eaiggáda ja jodiheaddji lea eaktu dohkálaš sisdololaš ja hálddahaslaš jodiheapmái. Jodiheaddjis lea dehálaš rolla bagadit ja láchčit dili nu, ahte bargit ožžot oktasaš áddejumi barggus mii lea addon rámmaplánas.

SAÁO galgá leat searvevuolta ja oahppavaš organisašuvdna mii jámma árvvoštallá ja viidáseappot ovdánahtta iežas praksisa. SAÁO galgá láchčit dili nu, ahte olles bargoveahka reflektere fágalaš ja etihkalaš gažaldagaid birra mat gusket rámmaplána árvvuide ja sisdollui, ja mo sii sáhttet leat buorren ovdagovvan mánáide. SAÁO galgá váldit vuolggasaji das ahte mánát leat iešguđetláganat, ja ahte máná buoremusas lea mearrideaddji mearkkašupmi sisdollui ja bargovugiide. Go ovdánahtta sisdoalu ja bargovugiid kvalitehta, de galgá SAÁO guldalit ja váldit vuhtii dan maid mánát ieža muitalit iežaset oainnu SAÁO searvevuodas. Buorre ja luohitevaš ovttasbargu gaskal SAÁO ja ruovttu lea dehálaš kvalitehtii, ja SAÁO galgá láchčit dili nu, ahte váhnemat sáhttet váikkuhit kvalitehtaovdánahttinbargui.

Buot mánáin SAÁO:s lea riekti oadjebas ja buori birrasii mii ovddida dearvašvuoda, loaktima ja oahppama, gč. oahpahuslága § 9 A-2. SAÁO galgá eastadit rihkkumiid rievttis oadjebas ja buori skuvlabirrasii dan bokte ahte

